

Madde Bağımlılığı ile Mücadelede İŞKUR

İŞKUR, tedavi görmüş madde bağımlılarına sunduğu iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, meslek edindirme kursları, işbaşı eğitimler, girişimcilik programları ve işe yerleştirme hizmetleri ile bu kişilerin sosyal hayata yeniden uyum sağlama görevini üstlenmiştir.

Serdar YAMAN

İstihdam Uzman Yardımcısı
Türkiye İş Kurumu

Önemli bir halk sağlığı sorunu olan uyuşturucu madde kullanımı, **dünyada ve özellikle Avrupa ülkelerinde önemli bir** problem haline gelmiştir. Türkiye’de diğer Avrupa ülkelerine göre madde bağımlılığı yaygın görülmemekle birlikte, tüm boyutları ve risk etmenleriyle ortaya konması gereken tıbbi, hukuki, sosyal ve güvenlik boyutları bulunan karmaşık bir husustur.

Uyuşturucu ve uyuşturucu kullanımının yol açtığı sorunlarla mücadele kapsamında ülkemizde son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Bu konuda Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM) koordinasyonu ve ilgili kuruluşların işbirliğiyle hazırlanan ilk Ulusal Politika ve Strateji Belgesi 2006 yılında yayınlanmıştır. **Söz konusu** Strateji Belgesi 2013 yılında güncellenerek Ulusal Uyuşturucu Politika ve Strateji Belgesi (2013-2018) ilgili Kurumların katkı ve mutabakatı ile yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, Uyuşturucu ile mücadele hakkında 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi yayınlanmıştır. Genelgede belirtildiği üzere, toplumun huzur ve güvenliğini derinden sarsan, özellikle gençler arasında yayılma eğilimi gösteren uyuşturucu madde kullanımının önlenmesi için; ilgili tüm Kurum ve Kuruluşlarla işbirliği yapılarak gerekli tedbirlerin alınması, başta gençler olmak üzere bütün vatandaşlarımızın farkındalıklarının artırılması, bu konuda eğitim ve önleme faaliyetlerine önem verilmesi gerekmektedir. Uyuşturucu ile mücadelenin tüm boyutları ile yeniden ele alınarak bu konuda temel stratejilerin belirlenmesi ve eylem planlarının hazırlanması zorunlu hale gelmiştir.¹ Bu amaçla; Adalet, Aile ve Sosyal Politikalar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Gençlik ve Spor, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık Bakanlıkları tarafından ortak bir ça-

¹ 2014/19 sayılı Başbakanlık Genelgesi, 13.11.2014 tarihli ve 29174 Sayılı Resmi Gazete

İşma ile “Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı” hazırlanmıştır.

Ülkemizde uyuşturucu ve uyuşturucu bağımlılığıyla mücadelenin, uyuşturucu madde arzının ve talebinin azaltılması, konunun yasal boyutunun geliştirilmesi, tıbbi tedavi ve sosyal rehabilitasyon temel eksenleri etrafında şekillendiği görülmektedir. Tıbbi tedavisi tamamlanmış madde bağımlılarının sosyal rehabilitasyon **sürecinde** Türkiye İş Kurumu’na (**İŞKUR**) önemli vazifeler düşmektedir. Uyuşturucu bağımlılarının sosyal uyum sürecindeki en önemli hususlardan birini bu kişilere mesleki bilgi ve beceri kazandırılması ve kişilerin meslek seçimi, çalışma hayatına yeniden entegrasyonu ve istihdamı oluşturmaktadır.

İŞKUR, tedavi görmüş madde bağımlılarına sunduğu iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri, meslek edindirme kursları, işbaşı eğitimler, girişimcilik programları ve işe yerleştirme hizmetleri ile bu kişilerin sosyal hayata yeniden uyum sağlama görevini üstlenmiştir. Sunulan bu hizmetlerin her biri rehabilitasyon sürecindeki bağımlıların işgücü piyasasında karşılaşılabilecekleri çeşitli sorunları çözme hedefindedir.

Sosyal Rehabilitasyon Sürecinde İş ve Meslek Danışmanlığı

Uyuşturucu bağımlılarının sosyal rehabilitasyonuna katkı sağlama ve sosyal becerilerini yeniden kazandırma sürecinde **iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri** önemli bir yer tutmaktadır. **İŞKUR bünyesinde görev yapan** İş ve Meslek Danışmanları, İŞKUR’a kayıtlı iş arayanların iş bulmalarına, mesleki uyum problemlerini gidermelerine, mesleki becerilerini geliştirmelerine, mesleklerini/işlerini değiştirmelerine, işverenlerin ise mevzuat çerçevesinde

bilgilendirilmeleri ile taleplerini karşılamalarına sistemli olarak yardım eden kişilerdir.

Danışmanlar uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişilerle bireysel danışmanlık görüşmeleri yaparak, kişilerin kendilerini tanımlarına, meslekler ve mesleki eğitimler hakkında bilgi edinmelerine ve edindikleri bilgileri bireysel bazda değerlendirecek kendilerine uygun iş seçimi konusunda karar vermesine, istihdam eylem planı oluşturmalarına yardımcı olmaktadır.

Bireysel görüşmelerin yanı sıra grup görüşmeleri vasıtasıyla özellikle Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinin talebi üzerine uyuşturucu bağımlılarına, becerilerin tanımlanması, işveren beklentileri, iş olanakları, iş talep formu, etkili özgeçmiş hazırlama yöntemleri, takdim mektubu, görüşme esnasında işveren tarafından beğenilmeyen davranışlar ve benzeri konuların anlatıldığı iş arama becerilerinin geliştirilmesi seminerleri verilmektedir.

Aktif İşgücü Piyasası Programları

Türkiye İş Kurumu tarafından işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilen **mesleki eğitim kurslarının** temel amaçları herhangi bir mesleği olmayan, mesleğinde yetersiz olan veya mesleği iş piyasasında geçerli olmayan kişilerin, işgücü piyasasında ihtiyaç duyulan mesleklerde yetiştirilmesi, mevcut becerilerinin geliştirilmesi veya sahip oldukları mesleklerinin değiştirilmesi yoluyla istihdam edilebilirliklerinin artırılmasını sağlamaktadır. Mesleki eğitim kursları ile uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişilere yeni bir meslek öğrenme ya da mevcut mesleğini geliştirmek amacıyla eğitim imkânları sunulmaktadır.

Bu kapsamda başta Emniyet Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili bütün paydaş Kurum ve Kuruluşlarla birlikte uygulanan **“Güvenli Hayat ve Güvenli Gelecek İçin Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı (ÇOGEP)”** çalışmalarına katılım sağlanmış ve önemli sonuçlar elde edilmiştir. Projenin Paydaşları; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, **İçişleri Bakanlığı**, Kalkınma Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’dir. 2012 yılında imzalanan protokol kapsamında İŞKUR tarafından, diğer paydaşlarla işbirliği içerisinde çeşitli kurs ve programlar düzenlenmiştir.

Risk altında bulunan ve herhangi bir nedenle olumsuz şartlarla karşı karşıya kalabilen çocukların, zararlı alışkanlıklardan korunmasına yönelik topluma yararlı bireyler olabilmeleri yolunda geliştirilmiş bir proje olan **Umut Yıldızı Projesi** kapsamında da madde bağımlılarına yönelik aktif işgücü piyasası programları düzenlenmiştir. Söz konusu projede Başbakanlık-SHÇEK, MEB, İçişleri Bakanlığı-Mahalli idareler Genel Müdürlüğü ve RTÜK, işbirliği yapılan Kurum ve Kuruluşlar arasında yer almaktadır.

Diğer taraftan, uyuşturucu bağımlılığı riski altındaki ya da bağımlılık tedavisi gören çocukların/gençlerin her yönüyle (mesleki, ahlaki, psikolojik vb.) eğitilmesi önem arz ederken, olumsuzlukların önüne geçilmesi için de bu çocukların birbirinden uzak tutulması, dolayısıyla olumsuzluklardan izole edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla, rehabilitasyon sürecindeki kişileri bir arada eğitmek yerine, birbirinden uzakta olumlu rol modelleri yanında eğitilmesi önem arz etmektedir. İŞKUR faaliyetleri arasında yer alan **işbaşı eğitim programları** vasıtasıyla, bağımlılık tedavisi görmüş kişilerin ça-

İşma hayatına yeniden entegrasyonu sürecinde, bir taraftan iş disiplini kazanmalarına yardımcı olunurken diğer taraftan da iş tecrübesi kazanmaları amaçlanmaktadır.

Girişimcilik eğitim programları ile de kendi işlerini kurmak isteyen tedavi görmüş bağımlıların eğitim alması ve nihai aşamada bu kişilerin istihdamının sağlanması ve çalışma imkânları geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Uyuşturucu Bağımlılığı Tedavisi Görmüş Kişilerin İstihdamı

Uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişilerin toplumsal hayata yeniden entegrasyonu sürecinde en önemli noktalardan birini de bu kişilerin istihdamı oluşturmaktadır. İŞKUR tarafından sunulan iş ve meslek danışmanlığı, mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları ve diğer hizmetlerin temel hedefi istihdamdır. İŞKUR, gerçekleştirdiği işgücü piyasası araştırmaları, iş ve meslek danışmanlarının yerelde yürüttüğü faaliyetler ve işverenlerin doğrudan açık iş talepleri ile İŞKUR'a kayıtlı olan işsizlerin istihdamını sağlamak üzere çalışmalar yürütmektedir.

İŞKUR hizmetlerinden yararlanmak isteyen uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişiler internet üzerinden İŞKUR'a üye olarak veya şahsen Hizmet Merkezlerine başvurarak kaydolmaları gerekmektedir. Ancak, internet üzerinden kayıt yerine Kuruma şahsen başvurarak kayıt yaptırmanın bazı avantajları bulunmaktadır. Uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişinin tüm niteliklerini ve aradığı işle ilgili tercihlerini en iyi şekilde sunmasına imkân tanıyan bireysel görüşmeler en önemli işlemlerden biridir. Çünkü kayıt sırasında tedavi görmüş kişi hakkında edinilecek bilgi tüm eşleştirme işlemlerinin temelini oluşturacaktır. Danışmanlık hizmeti ile farklı işler

ve aranan nitelikler hakkında bilgi, mevcut eğitim imkânları ve becerilerin artırılmasına yönelik diğer faaliyetler hakkında bilgi, potansiyel işverenlerin nasıl bulunacağı vb. alanlarda destek sağlanarak uyuşturucu bağımlılığı tedavisi görmüş kişilerin iş bulma ihtiyaçlarına cevap verilmeye çalışılmaktadır.

Yine bu kapsamda, Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinin özel politika gerektiren gruplara program yapmalarına ilişkin yasal altyapı güçlendirmiş ve 2014 yılından itibaren yapılacak çalışmalar için gerekli olan bütçe imkânları da artırılmıştır. Uyuşturucu bağımlılığı ile mücadelede İŞKUR faaliyetlerini tanıtan broşürler ve posterler bastırılmış ve 81 Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğüne gönderilmiştir. Ayrıca, Alo 191 Uyuşturucu ile Mücadele Danışma ve Destek Hattı görev alan personele İŞKUR faaliyetleri hakkında bilgilendirme eğitimi verilmiştir.

Madde bağımlılığı tedavisi görmüş kişilere daha iyi hizmet sunma adına İŞKUR, Türkiye Yeşilay Cemiyeti (Yeşilay) ile işbirliğine gitmiştir. Bu kapsamda, Nisan 2015'te 81 İl Müdürlüğünden 120 personele yönelik madde bağımlılığı ve madde bağımlılarının kariyer planlamaları konulu, iki gün süren eğitimcilerin eğitimi programı düzenlenmiştir. Bu eğitimi alan personeller görevli oldukları Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerindeki iş ve Meslek Danışmanlarına uyuşturucu ile mücadele ve farkındalık eğitimleri vermiştir. Eğitimcilerle yönelik eğitimler uzaktan eğitim sistemi yoluyla belirli aralıklarla Yeşilay tarafından verilme-ye devam etmektedir.

İŞKUR ve Yeşilay arasındaki işbirliğini daha da geliştirme adına 11 Kasım 2015 tarihinde İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Protokol kapsamında, İŞKUR ile Yeşilay İş ve Meslek Danışmanlarının bağımlılıklar ile ilgili bilgilendirilmesi ve bilinçlendiril-

mesine yönelik eğitim programları uygulamaktadır. Yeşilay tarafından kurulan Yeşilay Danışmanlık Merkezlerinde (YEDAM) İŞKUR'a yer tahsis edilmiş ve yarı zamanlı olarak bir iş ve Meslek Danışmanı görevlendirilerek, merkezlere gelen tıbbi tedavilerini tamamlamış bağımlıların ve birinci derece akrabalarının işe yerleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. İlerleyen dönemlerde Yeşilay şubelerinin İŞKUR sistemini kullanabilmelerine ilişkin gerekli desteğin sağlanmasıyla ilgili iş ilanlarına erişim sağlanacak ve Yeşilay ile bağımlıların mesleki rehabilitasyonuna ilişkin ortak faaliyetler ve projeler gerçekleştirilecektir.

Bunun yanı sıra, Ankara AMATEM ile de işbirliği yapılarak haftada bir gün bir İş ve Meslek Danışmanını AMATEM'de görevlendirilmiştir. Böylece, tıbbi tedavisi tamamlanmış madde bağımlılarına iş arama becerileri, özgeçmiş hazırlama vb. eğitimler verilecek, aktif işgücü piyasası programlarına yönlendirilmeleri sağlanacaktır. Gerçekleştirilen pilot çalışma sonuçlarına göre, faaliyetlerin AMATEM olan bütün illere yaygınlaştırılması düşünülmektedir.

İŞKUR, büyük çoğunluğu gençlerden oluşan madde bağımlılarının sosyal hayata uyumunda üzerine düşen görevleri yerine getirmeye ve büyük bir sosyal problem olan bu konuda ilgili taraflarla işbirliği içerisinde çalışmalarını geliştirerek çözüme katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Uyuşturucu bağımlılarının tedavisi sürecinde mesleki eğitimler ve istihdam imkânlarının geliştirilmesinin bu kişilerin tedavilerinin başarıya ulaşmasında sağlayacağı katkılar ve geçtiğimiz yıllarda alınan önlemler ve önümüzdeki süreç için bu kişilere yönelik hizmetlerin etkinliğini artırma amacıyla yürütülen çalışmalar değerlendirildiğinde İŞKUR hizmetlerinin öneminin bundan sonraki süreçte de artarak devam edeceği anlaşılmaktadır.